

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Aan de leden van de vaste Kamercommissie voor
Binnenlandse Zaken van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

**Directoraat-Generaal
Douane**

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen

Datum 17 november 2021
Betreft Position paper Douane t.b.v. het rondetafelgesprek van
24 november 2021

Geachte leden van de vaste Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken,

De Douane dankt de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken voor de mogelijkheid tot het indienen van dit position paper en de uitnodiging voor het rondetafelgesprek. Tijdens het rondetafelgesprek op 24 november licht Hans Klunder (MT-lid Douane) het paper graag toe en beantwoordt hij uw vragen daarover.

De maatschappelijke opdracht van de Douane

De Douane is een handhavingdienst die toezicht houdt op het EU-buitengrensoverschrijdende goederenverkeer. De Douane ziet daarbij toe op de afdracht van invoerrechten en belastingen en beschermt de samenleving tegen gevaarlijke en ongewenste goederen. Daarnaast versterkt de Douane de concurrentiepositie van de EU en Nederland door het bonafide bedrijfsleven faciliteiten aan te bieden om het goederenverkeer zo soepel mogelijk te laten verlopen. Verder heft en int de Douane binnenlandse accijnzen en verbruiksbelastingen en handhaaft de regels op dit terrein.

De controles op goederen in het reizigersverkeer

Vanuit deze opdracht voert de Douane controles uit op de goederen die reizigers vervoeren. Dat kunnen goederen zijn in ruimbagage en handbagage of goederen die de reiziger met zich meedraagt. Reizigerscontroles kunnen plaatsvinden op verschillende locaties, zoals op luchthavens en ferryterminals.

Douaniers controleren goederen in het reizigersverkeer op basis van een controleopdracht. Aan een controleopdracht ligt een risicoanalyse ten grondslag die generiek of meer specifiek van aard kan zijn. Bepaalde landen van herkomst zijn bijvoorbeeld risicovoller gebleken dan andere landen als het gaat om de smokkel van verdovende middelen. De controleopdracht kan ook gebaseerd zijn op concrete informatie, zoals vluchtinformatie, signalen van andere diensten, informatie uit inzet van speurhonden of het gebruik van informatie uit het scan- en detectie proces.

Zo kan een douanier een specifieke controleopdracht krijgen als er bijvoorbeeld vanuit een buitenlandse overheidsdienst het signaal komt dat een passagier een teruggave van BTW in dat land heeft aangevraagd. Deze passagier moet

vervolgens aangifte doen bij Douane in Nederland. Deze persoon kan dan door de Douane aangesproken worden.

**Directoraat-Generaal
Douane**

Voor alle controleopdrachten geldt dat ze gebaseerd zijn op objectieve criteria.¹ Bij het vervolgens selecteren van een reiziger voor een controle, hanteert de Douane het uitgangspunt dat iedere reiziger een gelijke kans heeft op controle. De Douane selecteert op basis van objectieve criteria. Dat kan bijvoorbeeld zijn elke tiende passagier in de rij. De Douane selecteert uitdrukkelijk niet reizigers op basis van uiterlijke kenmerken in relatie tot etniciteit, zoals huidskleur. Een reiziger mag wel gecontroleerd worden omdat er afwijkend gedrag wordt vertoond. Denk hierbij aan een reiziger die zich zenuwachtig gedraagt en opeens sneller gaat lopen en een andere uitgang kiest bij het zien van een douanier. Een douanier zal altijd aan de reiziger moeten kunnen uitleggen op grond van welke objectieve criteria de reiziger is geselecteerd voor een controle.

Ons kenmerk

Passenger profiling

Een voorbeeld van een specifieke controle is een controle op basis van passagiersgegevens². Denk hierbij aan gegevens zoals moment van reizen, reisroute, zitplaatsinformatie, bagage (aantal en gewicht) en nationaliteit³. Een douanier krijgt daaruit de opdracht om de goederen te controleren van de passagiers die uit deze analyse naar boven komen. Op de verwerking van bovengenoemde passagiersgegevens⁴ is in 2016 een Data Protection Impact Assessment (DPIA) uitgevoerd. De uitkomst is dat er risico's zijn gesignaleerd, waar maatregelen op getroffen zijn. Hiermee zijn de risico's afgedekt. In juni 2020 is een periodieke herijking op de DPIA opgesteld. Deze DPIA is in proces van beoordeling en zal naar verwachting in Q1 2022 afgerond zijn.

Dilemma

De controles moeten effectief en efficiënt uitgevoerd worden waarbij de douaniers hun professionele inzicht en ervaring gebruiken. Tegelijkertijd is het mensenwerk. Daarom moet de Douane alert zijn op mogelijke vooringenomenheid waarbij selectie plaatsvindt op basis van uiterlijke kenmerken die niet geobjectiveerd kunnen worden.

Medewerkers van de Douane op Schiphol hebben in 2021 een opleiding gevolgd om zich nog verder bewust te worden van de noodzaak tot objectief selecteren. Dit heeft tevens geleid tot een nieuw handelingskader die nu als werkinstructie geldt voor de douaniers. Daarnaast wordt de training Objectief selecteren en Benaderingstechnieken ontwikkeld en vanaf 2022 gegeven. In deze training krijgen medewerkers handvatten en kaders om deze keuzes tijdens het werk zo eerlijk mogelijk te maken. Uiteindelijk is het uitgangspunt dat elke reiziger een gelijke kans krijgt om geselecteerd te worden voor een controle.

De klachtenprocedure

Als het onverhoopt toch gebeurt dat een reiziger zich niet goed bejegend voelt, bestaat er een klachtenprocedure waar reizigers gebruik van kunnen maken. Een onafhankelijke en neutrale klachtbehandelaar neemt na indiening van klacht contact op met de betreffende reiziger. Als het nodig of gewenst is, kan deze persoon ook op kantoor uitgenodigd worden voor een gesprek. De Douane gebruikt de signalen van reizigers ook om daarvan te leren en om waar nodig

¹ Dit gebeurt op basis van artikel 15, en artikel 46 lid 2. Douanewetboek van de Unie.

² Passenger Name Records (PNR).

³ Dit gebeurt op basis van artikel 15, en artikel 46 lid 2. Douanewetboek van de Unie.

⁴ Deze DPIA (herijking) is uitgevoerd op de verwerking in de technische voorziening TRIP (Travel Information Portal).

werkprocessen aan te passen. Een omschrijving van de klachtenprocedure is als bijlage toegevoegd.

**Directoraat-Generaal
Douane**

In 2021 zijn er tot nu toe 14 klachten van reizigers over etnisch profileren ingediend. Op basis van een klacht van een reiziger, heeft in 2019 de Nationale ombudsman een rapport uitgebracht. De klacht heeft er mede toe geleid dat de workshop objectief selecteren en benaderingstechnieken wordt ontwikkeld.

Ons kenmerk

Hoogachtend,

Mr. N.T. van Schelven
Directeur-Generaal Douane